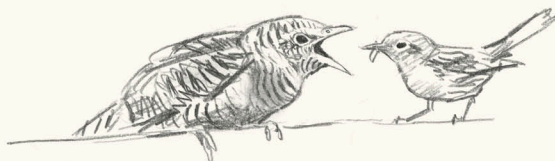
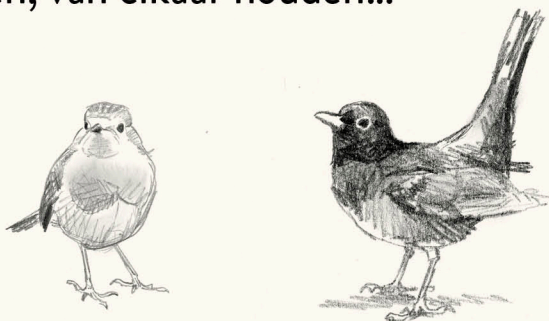

ÉLISE ROUSSEAU

LEEF ALS EEN VOGEL

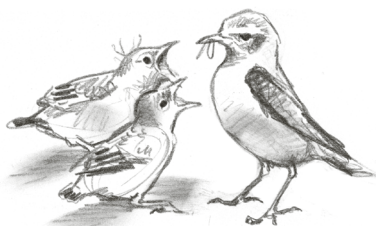
Over vrij zijn, aanpassen, zingen,
verleiden, van elkaar houden...

ÉLISE ROUSSEAU

LEEF ALS EEN VOGEL

Over vrij zijn, aanpassen, zingen,
verleiden, van elkaar houden...

KOSM • S

Kosmos Uitgevers,
Utrecht/Antwerpen

Inhoud

<i>Proloog</i>	9
HOOFDSTUK 1 – De blijvers	13
HOOFDSTUK 2 – De bouwers	37
HOOFDSTUK 3 – De vrije zielen	57
HOOFDSTUK 4 – De gepassioneerden	69
HOOFDSTUK 5 – De schikkers	95
HOOFDSTUK 6 – De bondgenoten	115
HOOFDSTUK 7 – De verleiders	133
HOOFDSTUK 8 – De minnaars	145
HOOFDSTUK 9 – De zangers	159
<i>Dankwoord</i>	173
<i>Bibliografie</i>	175

Proloog

Wolken, drassig land, windstoten, regenbuien, betoverende oevers, sneeuw, lente, gouden dageraad, oude heidevelden, enorme oceanen; wie even blijft stilstaan en luistert, kan elke dag iets leren van de natuur. En in die natuur de vogels met hun vederlichte of luidruchtige vlucht, hun rauwe of melodieuze zang, onopvallende of kleurrijke verenklee... Ze hebben een rol in ons leven. Zelfs in dat van wie nooit vogels denkt te zien. Ze figureren in onze jeugdherinneringen, verlevendigen het concert dat ons op sommige dagen wekt of ons in slaap wiegt, soms zelfs onze liefde begeleidt. In hoeveel reizigers hebben zij niet het verlangen gewekt om te kunnen vliegen, gewoon te vertrekken en de verre landen te verkennen waar ze naartoe trekken. Ze intrigeren en wenken ons; ze maken de wereld een stukje mooier.

Er waren vogels op de verdrietigste en gelukkigste momenten in mijn leven. Dankzij de vogels vond ik troost toen ik me eenzaam voelde, vond ik mijn

natuurlijke omgeving toen ik me aansloot bij het gezelschap der ornithologen, mannen en vrouwen die deze schoonheid ook zien. Dankzij de vogels heb ik over amper belopen paadjes, de heidevelden, de eilanden en de bossen gezworven. Direct of indirect hebben ze mijn voeten, mijn gedachten, mijn intiemste levensvragen geleid. Je denkt dat ze ver weg zijn, maar ze zijn overal. Voor wie kan kijken, kan luisteren, zijn adem kan inhouden en in stilte kan lopen, zijn ze er elke dag en hebben ze ons veel te vertellen over zichzelf, de natuur, het leven en ook over ons.

Maar ze zijn aan het verdwijnen. En met hen verdwijnt een deel van onze dromen. Dit boek wil een eerbetoon zijn aan onze gevederde vrienden.

HOOFDSTUK 1

De blijvers

In deze wereld vol donkere schaduwen is er iets wat ons altijd opvrolijkt, een lichtstraaltje: de vlucht van een vogel. Het silhouetje dat ik net door mijn raam snel en doelgericht voorbij zag schieten, was beslist een vink. Hij was te snel om zijn grijze kopje, zijn rosse wangen en rug, zijn roze-beige buikje en zijn zwart-witte vleugels te kunnen onderscheiden... Waar gaat hij heen dat hij zo'n haast heeft?

Ik leg mijn potlood neer en zucht. Ik voel al dat ik vanmorgen niets behoorlijks meer op papier zal zetten. Mijn hand is verkrampd en mijn hart ook.

Waarom ervaren we soms zo'n treurigheid in de laatste herfstdagen? Alsof de grijze wolken die de horizon afdekken voortkomen uit ons brein. Alsof de loodgrijze hemel in vlagen rechtstreeks uit ons herfstige hart is ontsnapt. Alsof we met elke uitademing een hardnekkige mist en de geur van dood blad de wereld in sturen.

Waarom kennen de maanden november en december zoveel sombere, rusteloze en zorgelijke momenten? Het seizoen van de verstopte neuzen, sjaals en zakdoeken... Het is een tijd waarin mensen zich in zichzelf keren. En dat is heel natuurlijk.

Op dit moment in de herfst zijn de trekvogels al een tijdje naar warmere oorden vertrokken, hebben de schildpadden zich ingegraven voor hun winterslaap, zitten de beren warm in hun hol en hebben de meeste bomen hun bladeren laten vallen.

Het is vandaag 8 december en vanuit het raam van mijn werkkamer is er geen vogel meer te bekenen. Waar vloog die vink toch heen? Naar de voertafel? Zijn mijn gevederde vrienden even somber gestemd als ik?

‘Kijk naar het licht en bewonder de schoonheid. Doe dan je ogen dicht en word je ervan bewust dat wat je gezien hebt er niet meer is en wat je gaat zien er nog niet is,’ schreef Leonardo da Vinci. Heel waar, maar je ogen sluiten als een vogel verschijnt? Dan is de kans groot dat hij weg is wanneer je ze weer opent. Die vink vloog zo snel!

Ik ga maar eens naar buiten. Een frisse neus halen zal me opmonteren en weldadig zijn voor mijn arm, die stijf is na twee uur tekenen. Een wandeling in de frisse buitenlucht, in herfst of winter, heeft altijd een gunstig effect op het moreel. Elk contact met de natuur doet ons goed. Wetenschappelijk onderzoek heeft zelfs aangetoond dat een boswandeling een kalmerend effect heeft op ons hartritme. Maar weten we dit niet ook zonder onderzoek? Diep vanbinnen voe-

len we allemaal wel aan dat we, in meerdere of mindere mate, regelmatig contact met planten en dieren nodig hebben. Sommigen geloven dat het ons al goed kan doen gewoon een boom aan te raken of met blote voeten in het gras te lopen. Overigens denk ik niet dat de stad niet ook natuurlijk is: het zit in de menselijke aard om onze woningen dicht opeen te bouwen, om bij elkaar te kruipen. Dit gebeurt overal ter wereld, in alle culturen. De stad is onze mierenhoop, ons reusachtige nest, onze bijenkorf. Flatgebouwen die licht uitstralen onder de avondhemel, smalle steegjes, verborgen binnenplaatsen, oude straatjes, bruggen en torens: die horen ook bij wie we zijn. Maar mieren verlaten soms hun mierenhoop... En ook wij hebben er behoefte aan om onze woning, onze stad, ons dorp te verlaten, om dicht bij huis zuivere lucht in te ademen: bij bossen, velden, oceanen, heuvels, hoge bergen, rivieren of watervallen, het maakt niet uit, zolang er maar wind is, zon, wilde planten. We hebben onze schuilplaats nodig, maar ook de onge-repte natuur. En deze ochtend is bij mij de drang om het huis uit te gaan sterker dan ooit.

Ik kleed me warm aan, alsof ik me in de bittere kou op het bevroren dek ga wagen van een ijsbreker bij de Noordpool. Aangezien ik zo'n Arctische expeditie al een keer heb meegemaakt, op zoek naar ijsberen, witte walvissen en grote burgemeesters, weet ik dat twee mutsen over elkaar opzetten misschien een tikkeltje overdreven is in de Morbihan. Maar ik wil lekker warm blijven tijdens het vogelen en die kleine vink terugvinden.

Ik hang mijn verrekijker om over mijn sjaal en sluit het huis af.

In de tuin word ik met vragend gekakel verwelkomd door mijn kippen, die uit de wind onder de houten tafel zijn gekropen. Gistermorgen heb ik hun prachtige haan naar een vriendin gebracht die er een nodig had voor haar hoenderhof. Vandaar dat mijn roddelantes wat van slag zijn zonder man. Zelf zal ik het triomfantelijk kraaien van de haan om zes uur 's ochtends niet missen.

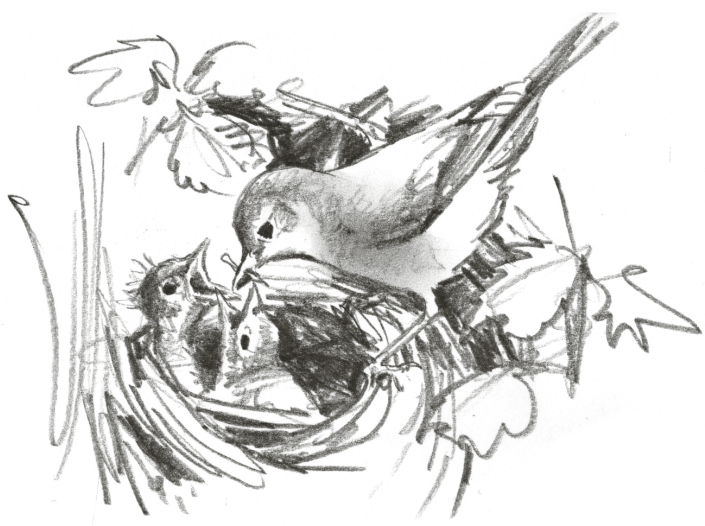
Ik houd van deze kippen, maar ik zou het geweldig vinden hun verre voorouder, de bankiva-haan die diep in de jungle van tropisch Azië leeft, eens in het wild te zien. Volgens bevriende vogelkenners die hebben rondgereisd in die verre contreien kraait hij, in het woud verscholen tussen weelderige lianen en gebladerte, net zoals elke andere haan, maar hij is erg schuw en moeilijk te observeren. De tamme haan is voor ons zo gewoon dat we nog weleens vergeten wat een schitterende vogel het is – misschien wel een van de allermooiste. De wilde haan lijkt eigenlijk in alle opzichten op hem: klein van stuk met een mooie rode kam, goudkleurige veren rond zijn nek en een lange zwarte groenglanzende staart. Hij wroet graag in de grond van het regenwoud en verschuilt zich in het struikgewas.

Hanen en kippen houden zich graag schuil maar zijn tegelijkertijd ook heel babbelziek, wat mij altijd heeft verbaasd. Ze vluchten en stuiven verschrikt uiteen zodra ze zich onveilig voelen. Maar als ze zich op

hun gemak voelen, kunnen ze er flink op los kraaien en kakelen en blijven ze zelden onopgemerkt. Geen wonder dat vossen ze altijd zo gemakkelijk weten te vinden... Je zou eerder stilte verwachten bij angsthasen. Het plezier om lawaai te maken wint het duidelijk van de angst – gedrag dat je vaak ook terugziet bij mensen, die eeuwige klets-kousen.

Ik bekijk de voedertafel. Er liggen nog wat zonnebloempitten over de grond, uitgestrooid door een groep opgewonden vinken. De mijne zal er wel tussen zitten. Drie koolmeesjes zitten in de dichtstbijzijnde boom om hun deel te pakken te krijgen. Ze zijn er een deel van de dag zoet mee druk kwetterend te ruziën en drukte te maken in het hoopje zaden, terwijl ze de lekkerste eruit pikken en de andere met een driftige snavelbeweging aan de kant gooien. Is er iets spontaans? Bij zo'n overvloed aan lekkers zouden wij ook voor de lekkerste hapjes gaan.

Terwijl ik door de poort de tuin uit loop, wordt mijn aandacht getrokken door luid gehinnik. Het is mijn pony Bilbo, kogelrond en behaard als een muskusos. Hij is duidelijk uit zijn humeur omdat ik vertrek. Dit aanhankelijke dier is het gelukkigst wanneer we allemaal samen zijn: de twee paarden uit de Camargue, mijn andere shetlandpony, hij en ik. Ook al zijn paarden in het algemeen van nature onafhankelijk waar het mensen betreft, dit exemplaar snapt niet dat ik zonder hem een autonoom leven leid, los van hem. Ik ga terug om zijn warme, zijdezachte neus te aaien die hij me toesteeft, dankbaar voor zijn liefde, het soort genegenheid

De bouwers

Vanmorgen, ergens half december, knerpt het gras onder een wit laagje rijp dat het landschap doet schitteren, alsof het bestrooid is met diamanten. Ook op de rug van de paarden blinken duizenden sterretjes van bevroren dauw. Hebben ze het koud? Ik ga met mijn hand door hun dikke, warme en droge vacht: de rijp vormt maar een dun, oppervlakkig laagje. Deze dieren zijn ware meesters in thermische isolatie. Bovendien houden ze meer van kou dan van hitte. *Tsi tsi tsi tsi...* heggemussen, koolmeesjes, roodborstjes, musen, de vogels in de tuin tjlpen enthousiast. Een paar pimpelmeesjes en twee vinken huppen opgewonden over de takken: ze weten dat ik een flinke handvol zonnebloempitten voor ze op de voeder-tafel ga strooien.

De heerlijke vrieskou doet me denken aan een besneeuwde winter in de Val d'Oise, nu een tiental jaren geleden. 'Schoonheid is altijd een bron van

vreugde,' zei de Engelse dichter John Keats, en het klopt dat de herinnering aan heerlijke momenten ons altijd bijblijft. Er was een koudefront over Europa getrokken dat een prachtige vogel naar ons land had gebracht, op zoek naar eetbare bessen: de pestvogel, een kleurrijke zangvogel die je eerder zult vinden op de noordelijke taiga dan op onze West-Europese breedtegraden. Ik werd zo bekoord door de betoverende schoonheid van deze vogel dat ik bij elke koude winter weer aan hem denk: de pestvogel is zo'n twintig centimeter lang en heeft een mooi zwart oogmasker, een fijne beige kuif op zijn kruin en aan het puntje van de staart een prachtige felgele vies. In het besneeuwde landschap zat de troep pestvogels vrolijk te genieten van een bolletje maretak. Omdat de soort zich nogal eens te buiten gaat aan gistende bessen, komt het voor dat pestvogels zo dronken zijn dat ze niet meer goed kunnen vliegen door de alcohol. Sindsdien heb ik geen van deze mooie dronkaards meer gezien. Met de opwarming van de aarde zijn onze winters misschien te zacht geworden.

Maar genoeg herinneringen opgehaald. Het is tijd om te gaan tuinieren. De voorouders van mijn moeder woonden in kastelen in Normandië, Bretagne of Île-de-France, grote gebouwen vol schaduwen, antiek meubilair en overdreven brede trappen; die van mijn vader in rustieke, vriendelijke boerderijen in de Sologne. Van die laatste tak heb ik mijn voorliefde voor werken op het land geërfd, ook al ben ik vaak niet sterk genoeg om mijn ambitieuze plannen uit te

voeren. Gelukkig is half december een tijd waarin de natuur eindelijk tot rust is gekomen. Wroeten in de aarde maakt me vaak heel sereen: de frisse lucht, de natuur, zelfs de geur van humus op mijn handen en onder mijn nagels, maken me kalm en nederig. Maar het leert me ook geduldig te zijn. Door dag in, dag uit te zorgen voor een grote tuin, met hoge grassen en wilde bloemen, ben ik me bewust geworden van de kracht van het leven en vooral die van planten. Want hoezeer we het ook negeren, planten heersen over de wereld. Wij dieren zijn slechts marionetten. Welke milieustormen we ook ontketenen, zelfs de meest vernielzuchtige mens zal nooit verhinderen dat het gras groeit, of dat de klimop zich overal omheen windt. Als een huis een paar decennia niet wordt bewoond, zal de vegetatie het hebben veranderd in een ruïne. Een eeuw later zal er alleen nog maar een met mos en grassen bedekte berg stenen over zijn, waarop bomen zullen groeien. Het leven is zoveel sterker dan wij! Dit is waarschijnlijk de reden waarom milieuactivisten in steden en op het platteland het niet altijd met elkaar eens zijn: sommige stedelingen denken vol afgrijzen dat de mens echt alles zal vernietigen. Wie op het platteland woont, weet dat klimop, korstmos, brandnetels en braamstruiken onuitroeibaar zijn. Net zo min als veel andere dingen. De mensheid zal zijn verdwenen, maar het mos zal er nog steeds zijn. De klimop zal op een of andere dag, misschien binnenkort, onze beschaving ontmantelen, net als die voor ons, en korstmos zal onze laatste sporen uitwissen.

Hoe vogels ons leven mooier maken

‘Waarom zijn vogels zo mooi? Waarom bestaan er zulke wonderbaarlijke wezens? Die vraag kan niemand beantwoorden. We kunnen alleen maar tegen onszelf zeggen: wat een geluk! Wat een geluk dat dit allemaal bestaat. Wat een geluk dat het leven vogels heeft geschapen.’

Élise Rousseau is vogelkenner en al haar hele leven gebio-
logeerd door het gedrag van vogels. In dit boek inspireert
ze je anders naar vogels te kijken. In negen hoofdstukken
leidt ze je door de natuur, vanaf de late herfst tot en met
de lente. Met een lichte en aanstekelijke toon laat ze je
zien welke levenslessen je van vogels kunt leren en hoe zij
je kunnen gidsen naar een beter leven.

Met prachtige illustraties van Elwin van der Kolk, gerenom-
meerd Nederlands vogeltekenaar.

9 789043 934800

www.kosmosuitgevers.nl

**KOS
M•S**

NUR 770

Kosmos Uitgevers,
Utrecht/Antwerpen

